

7. ROZVODOVOST

Z právního hlediska je rozvod faktickým ukončením manželství na základě rozhodnutí soudu. Od roku 1949 je rozvod jedinou formou právního zániku manželství. Zákon stanovoval podmínku trvalého a hlubokého rozvratu manželství. Soud nepovolil rozvedení partnerů v případech, kdy byl zaviněn pouze jedním z nich a ten druhý s tímto úkonem nesouhlasil. Současně byla zkoumána vina partnerů. Rozhodnutí soudu obsahovalo výrok o vině. V roce 1963 byla novelou zákona zrušeno řízení o míře provinění. V roce 1965 novela zákona umožnila rozvod i bez souhlasu nevinného manžela, pokud spolu manželé nežili již tři roky. Tato novela v konečné podstatě umožnila zrušení tzv. mrtvých manželství. Konečně v roce 1973 bylo zrušeno i předběžné řízení o smíření manželů jako málo účinné. Poslední zákonná úprava rozvodu jako právního úkonu vstoupila v platnost 1. 8. 1998, kdy byl přijat zákon o rodině.

Všechny tyto zákonné úpravy měly jistý vliv na vývoj rozvodovosti jak v České republice tak i v Libereckém kraji. Počet rozvodů i ukazatel počet rozvodů na 1 000 obyvatel zřetelně stoupal. Od roku 1960 do roku 1998 vrostl počet rozvodů o 947. Hodnota ukazatele počet rozvodů na 1 000 obyvatel vzrostla ve stejném období z 1,7 ‰ na 3,8 ‰. Zákon o rodině, přijatý v roce 1998, způsobil výrazný pokles počtu rozvodů, který se projevil v roce 1999 a který je zřetelný i v přepočtu počtu rozvodů na 1 000 obyvatel. Již v roce 2000 se úroveň rozvodovosti opět zvýšila.

Zajímavým ukazatelem rozvodovosti je rozvodový index, neboli počet rozvodů na 100 sňatků. Z vývoje tohoto indexu je patrné, že i tento ukazatel za sledované období, tedy od roku 1960, téměř nepřetržitě stoupá. Z hodnoty 22,3 rozvodů na 100 sňatků v roce 1960 vzrostl rozvodový index na 65,1 v roce 2004. Nevýhodou tohoto ukazatele je jeho vztažení na sňatky uzavřené v roce rozvodu.

O vývoji úrovně rozvodovosti v Libereckém kraji vypovídá i měnící se struktura obyvatelstva podle pohlaví, věku a rodinného stavu, která zřetelně ukazuje, že mezi roky 1980 a 2001 vzrostl počet rozvedených v populaci starších 15 let v Libereckém kraji z 6,5 % na 11,4 %.

S využitím údajů ze statistiky obyvatelstva po roce 1991 lze vypočítat i vybrané analytické ukazatele rozvodovosti, které lépe vystihují úroveň a strukturu rozvodovosti. Od roku 1992 do současnosti se průměrná délka trvání rozvedených manželství prodloužila z 10,1 let na 12,9 let. Zřetelně se zvýšil podíl rozvedených manželství po 15 letech společného soužití, naopak se snížil podíl rozvedených manželství do 10 let od sňatku.

Průměrný věk rozvádějících se v průběhu sledovaného období také zaznamenal zřetelný nárůst. Tento nárůst souvisí se zvýšením průměrného věku snoubenců při sňatku. Průměrný věk rozvádějících se žen mezi roky 1992 až 2004 vzrostl z 33,1 let na 37,2 let a mužů z 35,7 let na 39,8 let.

Statistika rozvodovosti eviduje i rozvodová řízení, které neskončila rozvodem manželství. Z 1 685 rozvodových řízení v roce 2004 bylo rozvedeno 87,1 % manželství, usmířením manželů skončilo 165 žádostí a šest jich bylo zamítnuto. Přes padesát procent rozvodů připadají na rozvedená manželství se závislými dětmi. Z nich pak více než polovina rozvádějících se manželství měla pouze jedno závislé dítě.

Základní trendy vývoje rozvodovosti v Libereckém kraji:

- stálý růst počtu rozvodů,
- pokles úrovně rozvodovosti v roce 1999 v reakci na přijetí zákona o rodině. Pokles vystřídalo v roce 2000 opětovné zvýšení počtu rozvodů,
- výrazný růst podílu rozvedených v populaci obyvatel starších 15 let,
- prodlužování délky trvání rozvedených manželství a zvyšování průměrného věku rozvádějících se.